

Richtlijn Forensische Geneeskunde Bloedafname (in het kader van Artikel 8 Wegenverkeerswet en Besluit middelenonderzoek geweldplegers)

Inhoudsopgave

1. Onderwerp	2
2. Doelstelling	2
3. Toepassingsgebied	2
4. Uitgangspunt	2
5. Toestemming	3
6. Werkwijze	3
6.1 Afname van bloed regulier	3
6.2 Afname van bloed via venaject-systeem	4
6.3 Afname van bloed uit een infuus	5
6.4 Afname van bloed bij een overledene	5
7. Verslaglegging	5
8. Informatiebronnen	6
8.1 Literatuuroverzicht, website(s)	6
8.2 Toelichting: De proef van Romberg	6
8.3 Wettelijke achtergronden	6

Bloedafname in het kader van artikel 8 WVV en Besluit middelenonderzoek geweldplegers

1. Onderwerp

- De forensisch arts wordt regelmatig door de politie ingeschakeld voor het verkrijgen van bloed in het kader van Artikel 8 WVV. Hierbij gaat het om het al dan niet aantonen van alcohol en/of andere stoffen die de rijvaardigheid kunnen beïnvloeden in het bloed van verkeersdeelnemers die door de politie zijn aangehouden en bij wie verdenking bestaat dat zij dergelijke middelen hebben gebruikt. Mogelijk per 1 juli 2017 zal de WVV worden uitgebreid met een drugstest regeling.
- In 2017 wordt een wijziging van het Wetboek van Strafvordering (Sv, artikel 55d en 55e) en het nieuwe Besluit middelenonderzoek geweldplegers van kracht. Mogelijk vindt een bloedafname plaats. Een pilot zal plaatsvinden in de eerste helft van 2017 in de startgebieden Eindhoven, Alkmaar en regio Harderwijk-Ermelo-Putten. Dan zal alleen op alcohol worden getest. Per 1 juli 2017 wordt de wet in heel Nederland ingevoerd en zal er op alcohol en drugs getest worden. De alcoholtest zal jaarlijks naar schatting 32.000 keer afgenomen worden en de drugstest 1.400 keer.

2. Doelstelling

- Deze richtlijn beschrijft de procedure voor de afname van bovengenoemde bloedmonsters en moet een waarborg bieden voor een optimale uitvoering van dit onderzoek.
- Daarnaast worden in deze richtlijn de wijze van administreren en de logistieke afhandeling beschreven.

3. Toepassingsgebied

- Deze richtlijn is de leidraad voor forensisch artsen en dient te worden gebruikt bij elke bloedafname.
- Het onderzoek wordt op verzoek van en met materiaal geleverd door de politie uitgevoerd en kan op elke door de politie aan te wijzen locatie plaatsvinden (tenzij medische redenen zich daartegen verzetten).

4. Uitgangspunt

- Deze richtlijn beperkt zich tot de uitvoering van het onderzoek op zich. Voor achtergrond informatie wordt verwezen naar onderliggende documenten.

5. Toestemming

- De verdachte moet mondeling toestemming geven voor het te verrichten onderzoek.
- WVV en Besluit middelenonderzoek voorzien in de mogelijkheid tot weigering van verdachte. Om die reden is bloedafname onder dwang niet aan de orde. Weigering is strafbaar onder beide wettelijke regelingen.
- Bij een verdachte die niet in staat is zijn wil kenbaar te maken omtrent zijn toestemming om bloed af staan (bijv. wegens bewusteloosheid) is een bevel nodig van de (Hulp-)Officier van Justitie/ (H)OvJ voordat op de gebruikelijke manier bloed mag worden afgenomen en verzonden. De bepaling mag overigens pas plaatsvinden als de verdachte hiertoe later alsnog zijn toestemming heeft gegeven.

6. Werkwijze

6.1 Afname van bloed regulier

De forensisch arts zal in de regel een verzoek tot bloedafname krijgen van de politie (al dan niet in opdracht van Justitie).

- Het verzoek zal rechtstreeks via de GGD/Forensische dienst gaan of via een door de organisatie afgesproken meldprocedure (in de regel een meldkamer ambulancezorg of meldkamer van de politie).
- Na melding zal de arts ter plaatse gaan.
- De arts hoeft zich op verzoek van de verdachte niet te legitimeren of aan te tonen dat hij/zij arts is.
- Om praktische redenen gebeurt de bloedafname in het algemeen minimaal 1 uur na aanhouding van de verdachte. Gebeurt dit namelijk eerder, dan heeft de verdachte recht op een 2^e bloedafname *na* dat 1ste uur.
- Bloedafname geschiedt in aanwezigheid van een politieambtenaar.
- Indien een venapunctie niet mogelijk is vanwege infusen of vanwege het niet kunnen aanprikken van een bloedvat, dan dient dit gerapporteerd te worden aan de (Hulp)Officier van Justitie; voor het handelen in die situatie zie 6.3.
- Bloedafname gericht op drugs moet plaatsvinden uiterlijk 1,5 uur na aanhouding (3 uur na de 'klap'). De reden is dat drugs snel worden afgebroken in bloed. Zo is van cocaïne 4 uur na gebruik niets meer te vinden.
- De verdachte heeft recht op contra-expertise. Bij de kwantitatieve blaastest betekent dat bloedonderzoek (als contra-onderzoek), in plaats van een tweede blaastest. Dit voor rekening van verdachte.
- Alvorens de bloedafname uit te voeren dient zo nodig dan wel zo mogelijk een medische beoordeling plaats te vinden, zoals bijv. onderzoek naar pupilreacties, nystagmus, en de proef van

Romberg (zie onderaan dit document bij 8.2), ter uitsluiting van andere (acute) pathologie die alcohol-/druggebruik kan simuleren en waarvoor (al dan niet acuut) medisch ingrijpen noodzakelijk is. Voorbeelden daarvan zijn neurologische ziektebeelden, diabetische ontregeling, trauma capitis, hoge koorts, psychiatrische beelden en intoxicaties.

- Het oordeel wegens medische redenen af te zien van bloedafname berust bij de forensisch arts (al dan niet op advies van de behandelend arts). Medische redenen kunnen zowel somatisch als psychisch van aard zijn, maar komen in de praktijk niet of nauwelijks voor. Psychische redenen worden niet geaccepteerd, tenzij psychiatrische consultatie heeft plaatsgevonden. Godsdienstige redenen worden juridisch evenmin geaccepteerd als redenen om bloedafname te weigeren. Indien wordt overgegaan tot bloedafname dient dit gestandaardiseerd te gebeuren.
- Het gebruik van materiaal anders dan uit een Artikel 8WW-94-bloedblok is niet toegestaan (met uitzondering van een venaject systeem, zie 6.2). Voor de praktische en technische uitvoering zij verwezen naar de bijlagen in deze sets.
- Wees voorzichtig met scherpe materialen en draag bij voorkeur handschoenen.
- De hoeveelheid af te nemen bloed bedraagt ten hoogste 10 millimeter. De afgenomen hoeveelheid bloed, in totaal ten minste 2 en bij voorkeur 8 milliliter, wordt door de arts verdeeld over twee monsterbuisjes van elk 5 milliliter (artikel 3, lid 2 en 4, lid 1 van de Regeling bloed en urineonderzoek.) De reden dat de wetgever spreekt van het meervoud buisjes is gelegen in het feit dat zij in principe elk een afzonderlijke functie hebben. De een wordt ingezet voor onderzoek door het NFI. De andere buis wordt bij het NFI gedurende een jaar bewaard i.v.m. een eventueel tegenonderzoek.
- De vereiste hoeveelheid bloed hoeft niet noodzakelijk d.m.v. één venapunctie te worden verkregen; de verdachte moet zich in voorkomende gevallen aan meer dan één venapunctie onderwerpen.
- Meer dan 3 pogingen zijn – hoewel dit niet wettelijk is vastgelegd – niet gebruikelijk. In sommige gevallen kan worden overwogen om over te gaan tot urineafname (NB: hiervoor is een aparte afnamekit beschikbaar).
- Voor wettelijke achtergronden wordt verwezen naar de informatiebronnen onder punt 8.3.
- Na de afname van bloed zal de nazorg bestaan uit verzorging van de punctieplaats(-en). Extra controle is gewenst bij hemofilie of bij gebruik van antistollingsmedicatie.
- Vermelding van aanwijzingen op geïnfecteerd bloed (HBV, HIV, HCV) wordt op prijs gesteld in verband met de hygiëne in het laboratorium.

6.2 Afname van bloedmonsters via venaject-systeem

De materialen daarvoor (venajecthuls en naald) zijn niet aanwezig in het artikel 8 bloedblok en moeten dus op een andere manier verkregen worden. Verder geldt voor de afname dezelfde procedure als beschreven onder 6.1.

6.3 Afname van bloed uit een infuus

- Indien het onmogelijk is bij een verdachte via een venapunctie bloed af te nemen, omdat bijvoorbeeld in beide armen infusen aanwezig zijn en elders niet gemakkelijk (veneus) bloed kan worden verkregen, wordt op de volgende wijze gehandeld:
  - Het infuus wordt stopgezet.
  - Er wordt ca 8 ml bloed afgenomen met behulp van een ziekenhuisspuit via het infuuskraantje. Dit bloed wordt vernietigd.
  - Vervolgens kan de benodigde hoeveelheid bloed met de spuit uit het bloedblok (zonder naald) worden opgezogen uit het infuuskraantje, waarna het kraantje wordt opengezet.
  - Tot slot wordt deze wijze van afname vermeld op het aanvraagformulier van het Artikel 8 bloedblok.

6.4 Afname van bloed bij een overledene

- Ten aanzien van afname van bloed bij een overledene is het van belang om te weten dat een overledene geen verdachte meer is. Afname geschiedt alleen in opdracht van de **Officier van Justitie (OvJ)**.
- Indien wordt overgegaan tot afname van bloed bij een overledene dient dit bij voorkeur te gebeuren via de vena femoralis.

7. Verslaglegging

- Het aanvraagformulier van het Artikel 8 bloedblok dient te worden ingevuld voor zover relevant: uiteraard moet worden vermeld naar welke stoffen gezocht moet worden, maar ook het gebruik van medicatie en andere stoffen (hoeveelheid, tijdstip) dient te worden vermeld. Denk ook aan medicatie zoals fentanyl, die door de ambulancemedewerker is gegeven en die van invloed is op de uitslagen.
- Indien bloed verkregen wordt uit een infuus, vermeld dit dan op het formulier. Vermeld ook dat dit na overleg met de HOvJ gedaan is. Ook de politie maakt melding van verkrijging via het infuus in de eigen registratie.
- De bevindingen van het lichamelijk onderzoek zoals dat op het aanvraagformulier wordt genoemd in het kader van de beoordeling van de rijgeschiktheid hoeven niet te worden ingevuld. Lichamelijk onderzoek wordt wel uitgevoerd ter uitsluiting van andere pathologie. De bevindingen ervan worden in de eigen verslaglegging opgenomen.
- Kopje 'Advies m.b.t. momentele dan wel blijvende rijongeschiktheid' hoeft niet te worden ingevuld. Laat beoordeling hiervan over aan de politie.
- Denk eraan om het formulier te tekenen ook al is daarvoor géén aparte plek aangewezen.

- Het is van belang om ook zelf een verslag te maken van de omstandigheden en de toestand van een verdachte. Het kan voorkomen dat tijdens een rechtszitting een forensisch arts wordt gehoord.
- Tot slot: neem het groene exemplaar van het formulier mee om voor de eigen verslaglegging over alle gegevens van de betreffende persoon te beschikken.

8. Informatiebronnen

8.1 Literatuuroverzicht

- Desbetreffende hoofdstuk uit leerboeken Duijst en Cohen
- <http://www.advocaat-verkeersstrafrecht.nl/twee-bloedmonsters-vereist-bij-bloedonderzoek/>
- [Wet van 28 september 2016, houdende wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met de introductie van de bevoegdheid tot het bevelen van een middelenonderzoek bij geweldplegers en enige daarmee samenhangende wijzigingen van de Wegenverkeerswet 19](#)
- [Besluit middelenonderzoek bij geweldplegers](#)
- <https://hetccv.nl/onderwerpen/alcohol-en-drugstest-geweldplegers/>
- Wettelijke regelingen
  - de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO)
  - de Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG)
  - de FT-norm 900.01

8.2 Toelichting: De proef van Romberg

- De onderzoeker vraagt patiënt rechtop te staan met de voeten tegen elkaar en de armen horizontaal gestrekt voor zich uit te houden. De onderzoeker dient er zorg voor te dragen, dat patiënt niet kan vallen. Daarom zal de onderzoeker zich achter de patiënt dienen op te stellen. De proef wordt gedaan zowel met de ogen open, als met de ogen dicht.
- Alleen als de patiënt met geopende ogen zijn evenwicht kan bewaren, maar met gesloten ogen dreigt te vallen (dat wil zeggen, zijn/haar voeten moet verzetten) is de proef positief.
- De proef van Romberg is negatief als de patiënt met gesloten ogen stil of vrijwel stil kan blijven staan.
- De proef is ook negatief als de patiënt het evenwicht verliest met geopende ogen én met gesloten ogen.

8.3 Wettelijke achtergronden

8.3.1 Wegenverkeerswet

- Een bloedafname in het kader van een bloedalcoholconcentratie (BAC-) bepaling mag slechts geschieden door middel van een door een arts verrichte venapunctie.

Vastgesteld door het FMG; 1e versie juli 2008, herzien in juni '10, sept. '12, december 2016 en geldig tot december 2019.

Deze richtlijn is beschikbaar via www.ggd Kennisnet.nl (zoeknummer 48987) en www.forgen.nl.

- **WVW:** In principe is de bloedafname pas aan de orde als een verdachte geen blaastest kan ondergaan òf als men verdacht wordt van rijden onder invloed van andere psychotrope stoffen; in sommige gevallen zal de politie de forensische arts verzoeken te beoordelen of de verdachte om medische redenen niet kan blazen (zoals bijv. bij kortademigheid).

8.3.2 Besluit middelenonderzoek geweldplegers

- Een bloedafname in het kader van het middelenonderzoek bij geweldplegers vindt plaats door een arts of een verpleegkundige (Sv, artikel 55d, lid 4). Dit op basis van een vermoeden op het gebruik van alcohol, dan wel cocaïne, amfetamine en methamfetamine, bij een geweldsincident.
- Middelenonderzoek geweldplegers: Bloedafname vindt plaats na een voorselectie door de politie. Die kan bestaan uit een blaastest op alcohol, een speekseltest op drugs en/of een psychomotorische test (PMT). Dit laatste is een onderzoek aan de hand van een checklist, waarbij aan de hand van gedrag en uiterlijke verschijnselen mogelijk middelengebruik bepaald of ingeschat wordt door de politie. Na de voorselectie kan een uitgebreide (kwantitatieve) blaastest (op politiebureau) en/of bloedafname voor kwantitatieve bepaling volgen. Bloedafname/onderzoek is geïndiceerd wanneer speeksel drugstest positief is, wanneer iemand niet in staat is tot blazen voor kwantitatieve alcoholbepaling en/of bij een positieve PMT! Dat laatste betekent dat alleen een positieve PMT voldoende is om over te gaan op bloedafname, bijvoorbeeld wanneer een drugstest niet voorhanden is.
- Bij geweld onder invloed van, wordt de strafmaat in principe met 75% verhoogd wanneer BAC >0,8 promille (mg/ml) is en bij een drugsconcentratie >50 microgram/L bloed. Dit laatste is voor cocaïne, amfetamine en methamfetamine gelijk.